

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wiszniewska
Sędziowie:	SA Eugeniusz Skotarczak SA Tomasz Żelazowski

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2015 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa U. i J. J.

przeciwko (...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek zażalenia powodów na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 10 kwietnia 2015 r., sygn. akt VIII GC 166/15

postanawia:

I. ***oddalić zażalenie;***

II. ***zasądzić od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu wywołanym zażaleniem.***

SSA E. Skotarczak SSA I. Wiszniewska SSA T. Żelazowski

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie odrzucił pozew. W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 1.04.2015 r. J. J. i U. J. wnieśli przeciwko bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W. pozew domagając się zasądzenia kwoty 1.000.000.000 zł z odsetkami od dnia 3.09.2013 r. tytułem odszkodowania za straty i zadośćuczynienia za krzywdy, zadośćuczynienia za uszczerbek psychiczny, rozstrój zdrowia i stres dla powodów, inwestorów wraz z rodzinami i rodzin, które złożyły oświadczenia o próbach samobójczych, odszkodowania za utratę dobrego imienia w społeczności lokalnej województwa (...). Jednocześnie powodowie podali, że znajdują się w upadłości likwidacyjnej. Sąd wskazał, że zgodnie z art. 144 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jednolity Dz.U. z 2012, poz. 1112) jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, postępowania sądowe i administracyjne dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka lub przeciwko niemu. Postępowania te syndyk prowadzi na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym (ust.2). Cytowany przepis oznacza, że z dniem ogłoszenia upadłości upadły traci legitymację do występowania w sprawach dotyczących masy, pozostaje natomiast stroną w znaczeniu materialnoprawnym, jako podmiot stosunku prawnego, z którego

wyniknął spór; legitymację formalną ma zaś syndyk, który prowadzi postępowanie sądowe na rzecz upadłego. W orzecznictwie podnosi się, że postępowanie dotyczy masy upadłości, jeżeli jego wynik mógłby mieć wpływ na stan masy upadłości i możliwość zaspokojenia się z niej. Do postępowań tych zalicza się postępowania, w których upadłemu przypada rola powoda jak i pozwanego, bez różnicy czy chodzi w nich o pozycje czynne czy bierne masy upadłości, jak też bez różnicy, czy sprawa jest sprawą o świadczenie, ukształtowanie lub ustalenie. Brzmienie przepisu art. 144 ust. 1 oznacza, iż wyłączona jest możliwość zainicjowania jakiegokolwiek postępowania z udziałem upadłego o mienie wymienione w cytowanym przepisie, co pozwala na wyciągnięcie wniosku, iż zachodzi przejściowy brak drogi sądowej. Zgodnie zaś z art. 199 §1 pkt 1 k.p.c. sąd odrzuci pozew jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna.

Niezależnie od tego Sąd I instancji podniósł, że w stosunku do powoda J. J. zachodzi także inna przesłanka odrzucenia pozwu, a mianowicie stan sprawy w toku. Sąd zauważył, że w dniu 1 kwietnia 2014 r., po uprzednim zwrocie pozwu, J. J. ponownie wniósł do tutejszego Sadu pozew przeciwko Bankowi (...) w W. domagając się zasądzenia kwoty 1.000.000.000 zł z odsetkami od dnia 5 września 2013 r. tytułem „odszkodowania za wstrzymanie prowadzenia działalności gospodarczej przez Przedsiębiorstwo Budowlane (...) (sygn.. akt VIII GC 3/15). W uzasadnieniu tego pozwu powołano się na te same okoliczności, co w pozwie wniesionym w dniu 1 kwietnia 2015 r., w szczególności wypowiedzenie umowy pożyczki hipotecznej z dnia 5 września 2012 r. przez pracownika pozwanego P. J. oraz niezgodne z prawem i zasadami współżycia społecznego prowadzenie egzekucji z całego majątku. W sprawie tej w dniu 25 lutego 2015 r. doręczono pozew. Zgodnie z przepisem art. 199 §1 pkt 2 k.p.c. sąd odrzuci pozew jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku lub została prawomocnie osądzona.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyli powodowie wskazując, że nie występuje w sprawie przesłanka odrzucenia pozwu w postaci przejściowej drogi sądowej. Postanowieniem bowiem z dnia 9 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie umorzył postępowania upadłościowe toczące się w stosunku do powodów. Sytuacja taka umożliwiła wniesienie pozwu. Powodowie złożyli zażalenie na powyższe postanowienie, jednakże postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2015 r. zostało ono odrzucone. Podnieśli również, że pozew złożony w innej sprawie, na który powołał się Sąd jest innym pozwem. W tamtym postępowaniu powodowie domagali się odszkodowania za zniszczenie firmy developerskiej powoda, natomiast w niniejszej sprawie domagają się odszkodowania za straty, krzywdy i zadośćuczynienie łącznie z utratą dobrego imienia poprzez złośliwe, świadome i celowe działanie przeciwko powodom nie tylko przez (...) pracowników pozwanego banku, ale także (...). Skarżący wskazali, że syndyk od samego początku trwania postępowań upadłościowych odmawiała wystąpienia z pozwem przeciwko Bankowi. W dniu 5 września 2013 r. powodowie wnieśli o zawezwanie pozwanego do próby ugodowej, jednakże do wyznaczenia rozprawy nie doszło.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Zażalenie powodów okazało się niezasadne. Sąd I instancji w sposób prawidłowy zastosował w okolicznościach niniejszej sprawy art. 199 § 1 pkt. 1 k.p.c. oraz art. 144 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego. Zgodnie z pierwszym z tych przepisów sąd odrzuci pozew jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna. Z kolei przepis art. 144 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego stanowi, że jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, postępowania sądowe i administracyjne dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka lub przeciwko niemu. Jednocześnie jego ustęp drugi stanowi, że postępowania, o których mowa w ust. 1, syndyk prowadzi na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym.

Z dniem ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego, na podstawie art. 75 Prawa upadłościowego i naprawczego, upadły traci natomiast prawo zarządu majątkiem oraz możliwość korzystania z niego (art. 75 ust. 1 pr.u.n.). O tym, jak kształtuje się pod względem podmiotowym postępowanie sądowe w razie ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego stanowi zacytowany wcześniej art. 144 pr.u.n., mający charakter normy procesowej. Trafnie wskazał Sąd I instancji, że legitymację syndyka określa się w nauce jako tzw. legitymację formalną (syndyk jest więc stroną w znaczeniu formalnym, procesowym), tzn. działa w postępowaniu we własnym imieniu. Natomiast stroną w znaczeniu materialnym, pomimo ogłoszenia upadłości, pozostaje upadły. On bowiem jest podmiotem stosunku prawnego, na tle którego wyniknął spór. Prowadzenie sporu przez syndyka odbywa się więc na rzecz upadłego. Użyte w art. 144 ust. 1 wyrażenie, iż postępowania dotyczące masy mogą być wszczęte i dalej

prowadzone "jedynie" przez syndyka lub przeciwko niemu, oznacza, że upadły, będąc stroną w znaczeniu materialnym, pozbawiony jest legitymacji formalnej do występowania w tych postępowaniach (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2011 r., sygn. akt V CZ 37/11, LEX nr 898281). Podstawienie syndyka w miejsce upadłego ma przy tym bezwzględny charakter (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2009 r., sygn. akt III CSK 244/08, z dnia 19 stycznia 2012 r., sygn. akt IV CSK 206/11, z dnia 7 października 2004 r., sygn. akt IV CK 86/04). Oznacza to, że w procesie odnoszącym się do przedmiotu dotyczącego masy upadłości, to syndyk uzyskuje status powoda albo pozwanego, a upadły go traci. Nie jest więc możliwe, jak w niniejszej sprawie, wszczęcie procesu po dacie ogłoszenia upadłości przez samego upadłego. Oczywiście brak legitymacji formalnej upadłego nie jest równoznaczny z brakiem po jego stronie zdolności prawnej. Podzielić przy tym należy zaprezentowaną w uzasadnieniu zażalenia argumentację odnoszącą się do tego, że powyższa legitymacja dotyczy wyłącznie sytuacji, w której przedmiot procesu wchodzi w skład masy upadłościowej (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2009 r. III CSK 244/08, z dnia 19 stycznia 2012 r. IV CSK 206/11, z dnia 7 października 2004 r. IV CK 86/04). Nie ma więc sensu powtarzania tożsamyh wywodów. Należy wskazać, że w orzecznictwie przyjmuje się, że postępowanie dotyczy masy upadłości lub przedmiotu wchodzącego w skład masy upadłości, jeżeli jego wynik mógłby mieć wpływ na stan masy upadłości i możliwość zaspokojenia się z niej przez wierzycieli upadłego (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r., sygn. akt IIICZP 2/06).

Powyższe uwagi prowadzą z kolei do wniosku, że syndyk traci swą legitymację procesową w sprawach dotyczących praw upadłego na skutek umorzenia postępowania upadłościowego lub zakończenia tego postępowania. Inaczej rzecz ujmując, do utraty zdolności sądowej syndyka masy upadłości dochodzi na skutek wygaśnięcia jego funkcji, będącego z kolei następstwem postanowienia umarzającego postępowanie upadłościowe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r., sygn. akt II CSK 394/11, LEX nr 121463, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2005 r., sygn. akt I CK 674/04, OSNC 2006/2 poz. 52). W jego miejsce w postępowaniach cywilnych wchodzi wówczas upadły, który odzyskuje legitymację procesową w sprawach dotyczących swego majątku, objętego wcześniej masą upadłości. Zgodnie bowiem z treścią art. 367 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego, po umorzeniu postępowania upadłościowego umarza się wszczęte przez syndyka, nadzorcę sądowego albo zarządcę niezakończone procesy o uznanie za bezskuteczną czynności dokonanej przez upadłego ze szkodą dla wierzycieli. Wzajemne roszczenia o zwrot kosztów procesu wygasają. Jednocześnie ustęp drugi tego artykułu, w innych postępowaniach cywilnych upadły wchodzi w postępowaniu na miejsce syndyka albo zarządcy.

Wbrew jednak skarżącym nie jest w tym względzie rozstrzygająca sama data wydania postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania. Wprawdzie Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie postanowieniami z dnia 9 lutego 2015 r. rzeczywiście umorzył postępowania upadłościowe toczące się w stosunku do każdego z powodów, co nastąpiło przed wniesieniem pozwu (1 kwietnia 2015 r.), jednakże nie jest ono jeszcze prawomocne. Po pierwsze bowiem, jak wskazali sami powodowie złożyli na to postanowienie zażalenie w dniu 2 marca 2015 r., a jego odrzucenie nastąpiło postanowieniem właśnie z dnia 1 kwietnia 2015 r., a więc w momencie wnoszenia pozwu postanowienie z dnia 9 lutego 2015 r. nie uzyskało jeszcze przymiotu prawomocności. Po drugie i jest to okoliczność rozstrzygająca, zażalenie na powyższe postanowienie złożyli również wierzyciele. Obecnie toczą się przed Sądem Okręgowym w Szczecinie postępowania wywołane tymi zażaleniami o sygnaturach VIII GZ 65/15 oraz VIII Gz 66/15. Żadne z nich nie zostało jeszcze rozpoznane. Okoliczność ta wynika jednoznacznie z notatki urzędowej z dnia 18 września 2015 r. Postępowanie upadłościowe więc nadal jeszcze się toczy, a tym samym nie sposób uznać, że syndyk utracił wyłączną legitymację do występowania w procesie zainicjowanym już w toku postępowania upadłościowego. Nadal nie ustały skutki związane z ogłoszeniem upadłości, w tym te odnoszące się właśnie do omawianej kwestii. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 października 2004 r. (sygn. akt I PZ 22/04, OSNP 2005/10/146) jednoznacznie wskazał, że syndyk masy upadłości traci legitymację procesową w sprawach dotyczących praw upadłego z dniem uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego, a nie z dniem jego wydania. Zgodnie bowiem z treścią art. 364 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego dopiero z dniem uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego upadły odzyskuje prawo zarządzania swoim majątkiem i rozporządzania jego składnikami.

Zasadnie więc Sąd I instancji ustalił, że zaistniały przesłanki uzasadniające odrzucenie pozwu. W tych okolicznościach zbędne było odnoszenie się do zarzutów dotyczących drugiej podstawy odrzucenia pozwu.

Mając powyższe na uwadze zażalenie powodów jako niezasadne należało oddalić na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu w postępowaniu wywołanym zażaleniem stanowiły przepisy art. 108 k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Zgodnie z pierwszym z nich, sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Jednocześnie art. 98 § 1 k.p.c. stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Powodowie przegrali sprawę wywołaną swoim zażaleniem, stąd zobowiązani byli zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty, na które składały się wyłącznie koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.600 zł ustalone na podstawie § 6 pkt. 7 i § 12 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 z późniejszymi zmianami).

SSA E. Skotarczak SSA I. Wiszniewska SSA T. Żelazowski